

**Opinia do ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym
(druk nr 463)**

I. Cel i przedmiot ustawy

Celem opiniowanej ustawy jest dostosowanie polskich przepisów do prawa Unii Europejskiej poprzez implementację dyrektywy 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 roku dotyczącej nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniającej dyrektywę Rady 84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE, 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady ("Dyrektywa o nieuczciwych praktykach handlowych").

Zgodnie z opiniowaną ustawą określone zostaną nieuczciwe praktyki rynkowe w działalności zarobkowej oraz zasady przeciwdziałania tym praktykom w interesie konsumentów i w interesie publicznym.

Opiniowany akt prawny definiuje kluczowe dla jego funkcjonowania pojęcia m.in. "przedsiębiorca", "konsument", "produkt". Część definicji jest nowością w polskim ustawodawstwie, np. "praktyki rynkowe", "propozycja nabycia produktu", "decyzja dotycząca umowy", "przeciętny konsument".

Opiniowana ustawa określa praktykę rynkową jako nieuczciwą, jeżeli jest ona sprzeczna z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy dotyczącej produktu, w trakcie jej zawierania lub po jej zawarciu. Do katalogu nieuczciwych praktyk rynkowych ustawa zalicza:

- praktyki rynkowe wprowadzające w błąd,
- agresywne praktyki rynkowe,

- prowadzenie działalności w formie systemu konsorcyjnego oraz organizowanie grupy z udziałem konsumentów w celu finansowania zakupu w systemie konsorcyjnym,
- stosowanie kodeksu dobrych praktyk, którego postanowienia są sprzeczne z prawem.

Dwie pierwsze grupy są najpowszechniejszymi typami nieuczciwych praktyk handlowych. Opiniowana ustawa wymienia ich rodzaje.

W przypadku praktyk rynkowych wprowadzających w błąd ustawodawca uwzględni sytuację, w której może to być zarówno działanie wprowadzające w błąd (np. rozpowszechnianie prawdziwych informacji w sposób mogący wprowadzać w błąd) jak i zaniechanie wprowadzające w błąd (np. zatajenie lub nieprzekazanie w sposób jasny, jednoznaczny lub we właściwym czasie istotnych informacji dotyczących produktu). Ponadto opiniowana ustawa formułuje wyczerpujący wykaz praktyk rynkowych wprowadzających w błąd, które w każdych okolicznościach są nieuczciwymi praktykami rynkowymi (np. reklama przynęta czy prezentowanie uprawnień przysługujących konsumentom z mocy prawa jako cechy wyróżniającej ofertę przedsiębiorcy).

Podobnie opiniowana ustawa konstruuje katalog agresywnych praktyk rynkowych, które w każdych okolicznościach będą uznane za nieuczciwe praktyki rynkowe. Do tego katalogu ustawa zalicza np. wywoływanie wrażenia, że konsument nie może opuścić pomieszczeń przedsiębiorcy bez zawarcia umowy albo informowanie konsumenta o tym, że jeżeli nie nabeździe produktu, przedsiębiorcy może grozić utrata pracy lub środków do życia.

Uznanie, że określone praktyki są nieuczciwe w każdych okolicznościach jest równoznaczne z tym, że ich stosowanie jest zakazane przez ustawodawcę z mocy prawa.

Opiniowana ustawa, za stosowanie nieuczciwych praktyk rynkowych, przewiduje zarówno odpowiedzialność cywilną jak i sankcje karne.

Istotne jest wprowadzenie w ustawie odwróconego ciężaru dowodu. Rozwiązanie to polega na tym, że udowodnienie, że dana praktyka rynkowa nie stanowi nieuczciwej praktyki wprowadzającej w błąd należy nie do konsumenta lecz do przedsiębiorcy, któremu zarzuca się stosowanie takiej praktyki.

Opiniowany akt prawny wprowadza zmiany do ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, ustawy o nadzorze ubezpieczeniowym i emerytalnym oraz Rzeczniku Ubezpieczonych oraz do ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Opiniowana ustawa powstała w oparciu o projekt rządowy (druk sejmowy nr 1682) złożony w Sejmie 25 kwietnia 2007 roku. W toku prac sejmowych projekt rządowy nie uległ istotnym zmianom merytorycznym. Sejm uchwalił ustawę w brzmieniu zaproponowanym przez Komisję Gospodarki (druk sejmowy nr 1804).

III. Uwagi szczegółowe

1. W słowniczku pojęć ustawowych (art. 2 pkt 1) zdefiniowano pojęcie "przedsiębiorcy". Jest to kolejna definicja "przedsiębiorcy" pojawiająca się w ustawodawstwie polskim, przy czym różni się ona od definicji zawartych w Kodeksie cywilnym, ustawie o swobodzie działalności gospodarczej czy też w ustawie o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Taki zabieg legislacyjny może nastęrczać trudności w stosowaniu przepisów ustawy dotyczących przedsiębiorców.

Należy także zwrócić uwagę, że ta definicja ustawowa jest bardzo pojemna, a przy tym posługuje się terminem "działalność zarobkowa", który na gruncie opiniowanej ustawy nie został zdefiniowany.

2. Kolejnym pojęciem zamieszczonym w słowniczku pojęć ustawowych jest "przeciętny konsument" (art. 2 pkt 8). Jest to pojęcie istotne dla funkcjonowania opiniowanej ustawy, należy jednak rozważyć celowość jego definiowania. Wątpliwości w tym względzie nasuwa brzmienie fragmentu preambuły do Dyrektywy o nieuczciwych praktykach handlowych. Mówi on o tym, że "w celu ustalenia typowej reakcji przeciętnego konsumenta w danym przypadku krajowe sądy i organy administracyjne będą musiały polegać na własnej umiejętności oceny, z uwzględnieniem orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości".

Z tego względu należy ocenić czy możliwe jest zredagowanie definicji "uniwersalnego" "przeciętnego konsumenta". Co prawda definicja zawarta w ustawie uwzględnia ten element dyrektywy, który dotyczy "określonej praktyki handlowej przeznaczonej dla szczególnej grupy konsumentów, jak np. dzieci". Nie określa już jednak do jakiego produktu odnosi się dana praktyka rynkowa, tak samo jak nie określa okoliczności, w jakich kupowany jest produkt.

3. W art. 4 ust. 1 opiniowanej ustawy zawarto definicję nieuczciwej praktyki rynkowej, posługując się przy tym terminem "zachowanie rynkowe konsumenta". Należy podnieść, że jest to pojęcie niezdefiniowane w opiniowanej ustawie. Ponadto warto wyjaśnić relacje znaczeniowe pomiędzy tym pojęciem a terminem "decyzja dotycząca umowy".
4. Zmiany w ustawie o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji są konsekwencją rozwiązań prawnych wprowadzanych opiniowaną ustawą. Do tych zmian zalicza się uchylenie art. 17b, zgodnie z którym określone w tym przepisie zachowania stanowią czyn nieuczciwej konkurencji w zakresie loterii promocyjnych. Należy zwrócić uwagę, że konieczne jest uzupełnienie opiniowanej ustawy o konsekwencje derogowania art. 17b. Dotyczyłyby one art. 25 ust. 2, który w obowiązującym stanie prawnym jest podstawą odpowiedzialności karnej za dopuszczenie się czynu nieuczciwej konkurencji w zakresie loterii promocyjnych.

Propozycja poprawki:

- w art. 18 po pkt 5 dodaje się pkt 5a w brzmieniu:

"5a) w art. 25 ust 2 otrzymuje brzmienie:

"2. Tej samej karze podlega, kto dopuszcza się czynu nieuczciwej konkurencji w zakresie reklamy lub sprzedaży, o której mowa w art. 17a.";

Agata Karwowska-Sokołowska

Główny specjalista ds. legislacji